

חברת ה"התנגדות": הפעילות המוניציפלית של חזבאללה

23 בספטמבר 2019

כללי

◀ **חזבאללה בונה בקרב החברה השיעית בלבנון "מדינה בתוך מדינה", הנותנת מענה לצרכי התושבים בכל תחומי החיים.** לשם כך שוקד הארגון, בסיוע איראן, על הקמת מערכת אזרחית, הפועלת במקביל לזרוע הצבאית, בתחומי החינוך, התרבות, בריאות, רווחה, כספים, ספורט, בנייה, חקלאות ועוד. המוסדות החברתיים שניבנו ע"י חזבאללה בסיוע איראן, ופעילותם האזרחית הנמרצת, מעניקים לבני העדה השיעית מגוון רחב של שירותים שהינם ברובם בעלי אופי ממלכתי (תוך ניצול חולשתו של ממשל לבנון וההזנחה המסורתית של העדה השיעית). **כל זאת כדי ליצור בקרב השיעים "חברת התנגדות", התומכת בחזבאללה ובמאבקו נגד ישראל.**

תחומי הפעילות האזרחיים של חזבאללה **כוללים גם את התחום המוניציפלי** בעיריות המצויות באזורים שבהם מתגוררת אוכלוסייה שיעית. כמו כן, לנוכח האופי הכפרי של מרבית החברה השיעית, מייחס חזבאללה חשיבות רבה **לשלטון המקומי גם בעיירות ובכפרים ומחזיק בהם נציגות קבועה.** באמצעות עמדות כוח ברמה המוניציפלית (ראו להלן) ומתן שירותים לתושבים המקומיים, בערים, עיירות וכפרים, **זוכה חזבאללה להשפעה רבה בשטח.** אולם חזבאללה לא רק משקיע משאבים משלו במתן שירותים מוניציפליים. פעילותו בתחום זה, לפחות לטענת מתנגדי הארגון, **מהווה גם מקור מימון חשוב לפעילות התשתית האזרחית של חזבאללה.** גוף המטה בחזבאללה, אשר מסדיר את פעילות הארגון בממשל המקומי הינו **אגודת הפעילות המוניציפלית** (הנקראת גם **יחידת הפעילות המוניציפלית**), אשר נציגיו פרוסים בריכוזי האוכלוסייה השיעית ברחבי לבנון.

לוגו אגודת הפעילות המוניציפלית של חזבאללה
(אתר עיריות לבנון, 19 ביולי 2012).

◀ הפופולריות של חזבאללה בקרב האוכלוסייה השיעית, והפעילות המוניציפלית הנמרצת שלו, **מצאו ביטויים בניצחון המוחץ שנחל הארגון בבחירות המוניציפליות האחרונות (שהתקיימו במאי 2016)**. מועמדי חזבאללה נבחרו לראשי עיריות בערים שיעיות חשובות כגון נבטיה, ג'בשית, בנת ג'ביל וע'אזיה שבדרום לבנון, ולראשות עיריית בעלבכ, שבבקעת הלבנון. מקרה חריג בהקשר זה היה בעיר צור, שבדרום לבנון, בה נבחר מי שאינו מזוהה באופן מובהק עם כוח פוליטי אך נוטה כנראה לאמל. יודגש, כי בידי **ראשי ערים מטעם חזבאללה יכולת לתרום להשפעת חזבאללה על האוכלוסייה המקומית ולפיתוח המוסדות האזרחיים המקומיים של הארגון**.

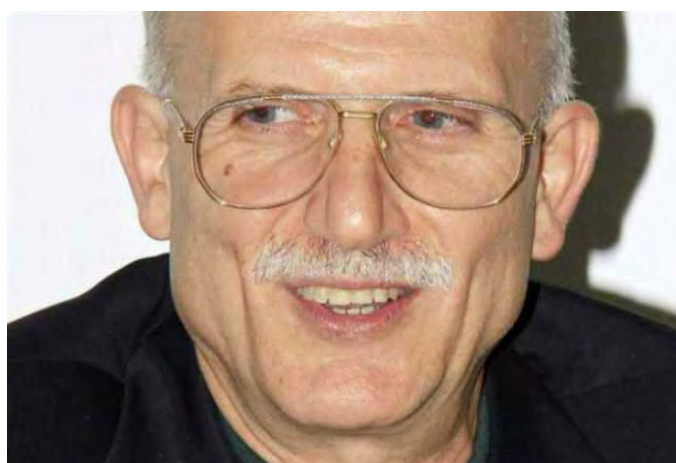
מבנה העבודה

◀ העבודה כוללת את הפרקים הבאים:

- ◆ אופן הכוונת הפעילות המוניציפלית
- ◆ מאפייני פעילותה של אגודת הפעילות המוניציפלית
- ◆ שיתופי פעולה של אגודת הפעילות המוניציפלית
- ◆ סניפי חזבאללה בעיירות ובכפרים
- ◆ דמויות בולטות במישור המוניציפלי
- ◆ שיתוף פעולה עם גורמי שלטון מקומי באיראן

אופן הכוונת הפעילות המוניציפלית

◀ **אגודת הפעילות המוניציפלית** (הנקראת גם יחידת הפעילות המוניציפלית) הינה, כאמור, גוף המטה המסדר ומכווין את הפעילות המוניציפלית של חזבאללה. יו"ר האגודה הינו **ד"ר מצטפא בדר אלדין**, רופא בהשכלתו ולשעבר ראש עיריית אלנבטיה (אלאח'באר, 22 במרץ 2018). כפופים לו אחראים מחוזיים וביניהם אחראי האגודה באזור הראשון בדרום לבנון (מדרום לליטאני) **שיח' פואד חנג'ול**; אחראי האגודה באזור השני בדרום לבנון (מצפון לליטאני) **חאג' חאתם חרב**; אחראי האגודה באזור הבקאע **חסיין אלנמר**. האגודה מוכרת על ידי המדינה ונשיא לבנון מישל עון אף נפגש בנובמבר 2018 עם נציגיה לדיון בנושא ייעור דרום לבנון (לבנון 24, 16 בנובמבר 2018).

ד"ר מצטפא בדר אלדין, יו"ר אגודת הפעילות המוניציפלית
(אלאח'באר, 22 במרץ 2018)

פריסתו הנרחבת של חזבאללה במערכות השלטון המקומי בכל הרמות (עיר, עיירה, כפר) **מקנה לו השפעה רבה בשטח** ומחזקת את יכולתו לזכות בתמיכת ציבורים שיעים נרחבים. זאת ועוד, לטענת מתנגדי חזבאללה, מנצל הארגון את עמדות ההשפעה שרכש בעיריות (בין היתר, באמצעות התמודדות בבחירות ברשימות משותפות עם תנועת אמל) **כמקור מימון למוסדות התשתית האזרחית שלו**, כמו למשל הפעלת **ארגוני הנשים** ו**צופי האמאם אלמהדי**³. נטען כי, **אגודת הפעילות המוניציפלית מתווה תכנית עבודה לכל עירייה בה יש לחזבאללה השפעה, ומגדירה לכל ראש עיר מהם הפרויקטים שעליו לבצע**, בהתאם לאינטרסים של הארגון (אתר ג'נוביה, 28 ביוני 2015; אלג'מהוריה, 10 במאי 2019).

¹ בנו מצטפא נהרג בשורות חזבאללה ביוני 2017, בקרבות במדבר הסורי. בן אחותו, שהייד מחמד חסן נעמה, נהרג במהלך שבירת המצור על כביש ח'נאצר-חלב בפברואר 2016 (בסיס נתונים למחקר אומדן הרוגי חזבאללה בסוריה, ינואר 2019).

² להרחבה ראו פרסום מרכז המידע "יחידת 'ארגוני הנשים' של חזבאללה", 11 באוגוסט 2019.

³ להרחבה ראו פרסום מרכז המידע "אגודת צופי האמאם אלמהדי: תנועת הנוער של חזבאללה המכשירה דורות של בני נוער חדורי תודעה שיעית רדיקלית מבית מדרשה של איראן, המצטרפים לחזבאללה ולוחמים בשורתיו נגד ישראל", 20 ביוני 2019.

בנוסף לכך, מאז שנת 2014 שבות ועולות טענות על השתלטות חזבאללה ואישים מקורבים לו על אדמות הנמצאות בבעלות משותפת בכפרים שונים בדרום לבנון, תוך קבלת גיבוי מלא של העיריות והמח'תרים בכפרים אלה, שהם נאמני חזבאללה (ג'נוביה, 26 בספטמבר ו-3 בדצמבר 2014, 19 במאי 2016, 25 ו-29 באוקטובר, 3 ו-14 בנובמבר 2017, 28 בינואר, 28 באוגוסט ו-6 בספטמבר 2018).

מאפייני פעילותה של אגודת הפעילות המוניציפלית

כדי לבחון את תכני פעילותה של אגודת הפעילות המוניציפלית, נבחר כמקרה מבחן את פעילות האזור השני בדרום לבנון (מצפון לליטאני) במהלך חודש אוגוסט 2019. בחודש זה קיימה האגודה באזור 113 פעילויות, שאותן ניתן לחלק לכמה תחומים מרכזיים (דף הפייסבוק של אגודת הפעילות המוניציפלית – האזור השני, אוגוסט 2019):

- ◆ **שיפור תשתיות וסיוע בחיי היום-יום** (42 פעילויות), למשל: הרחבה והכשרה של דרכי עפר, תיקון משאבות מים, הסדרת תאורת רחוב וכו'.
- ◆ **הכשרה מקצועית ועידוד עסקים קטנים** (18 פעילויות), למשל: קורס תחזוקת טלפונים סלולאריים ותערוכת תוצרת חקלאית.
- ◆ **פעילויות בעלות אופי אסלאמי שיעי** (13 פעילויות), למשל: חלוקת מתנות לילדים לכבוד עיד אלאצ'חא ופעילות צדקה לקראת עאשורא'א.
- ◆ **חינוך** (עשר פעילויות), בעיקר טקסי הוקרה לתלמידים מצטיינים.
- ◆ **ספורט** (שמונה פעילויות), למשל: שבוע גילויי כישרונות בכדורסל ובכדורעף וטורניר כדורגל לציון יום השנה למלחמת לבנון השנייה.
- ◆ **ערכים חברתיים כלליים** (שבע פעילויות), למשל: מסע רגלי בסימן "לא לסמים".
- ◆ **סבסוד פעילות פנאי** (חמש פעילויות), למשל: טיול חינוך לקרקס לילדים ואירועי סיום קייטנות צופי האמאם אלמהדי,
- ◆ **"טיול ג'האדי"** (ארבע פעילויות), למשל: טיולים לתצוגות של חזבאללה ולאתרי מורשת של הארגון.
- ◆ **אמנות ותרבות** (שלוש פעילויות), למשל: "פסטיבל שירת ההתנגדות" באתר מליתא.
- ◆ **האדרת שהידיים** (פעילות אחת), טקס לכבוד שהיד והנחת אבן פינה לאנדרטה שלו.
- ◆ **תיירות** (פעילות אחת), סיוע לעיריית אלריחאן בעבודה מטה ובהכנות בשטח לשיפור התיירות באזור.

שיפור תשתיות וסיוע בחיי היום-יום. מימין: הרחבה והכשרה של דרכי עפר לקראת סלילתן בעיירה אלדלאפה, (דף הפייסבוק הפעילות המוניציפלית - האזור השני, 20 באוגוסט 2019). משמאל: תחזוקת רשת תאורת הרחוב בעיירה זלאיא (דף הפייסבוק הפעילות המוניציפלית - האזור השני, 22 באוגוסט 2019)

מימין: "טיול ג'האדי", מסע רגלי שארגנה עיריית ערמתא לקבר אבו רכאב⁴ (דף הפייסבוק הפעילות המוניציפלית - האזור השני, 10 באוגוסט 2019). משמאל: קירוב מדינת לבנון, תהלוכה לרגל יום צבא לבנון בעיירה משע'רה (דף הפייסבוק הפעילות המוניציפלית, 3 באוגוסט 2019)

שיתופי פעולה של אגודת הפעילות המוניציפלית

◀ הפעילות העניפה של אגודת הפעילות המוניציפלית מתבצעת בשיתוף פעולה עם גופים רבים, ביניהם **אגודות אזרחיות** (NGO's), **תנועת אמל**, **הממשל הלבנוני** (המשרד לעניינים חברתיים, חברות המים, משרד החקלאות ומשרד העבודות הציבוריות) האגודה מקיימת **שיתוף פעולה הדוק עם שאר גופי התשתית האזרחית והפוליטית של חזבאללה**, כגון גיוס הספורט, ארגון הבריאות האסלאמי, ארגוני הנשים, אתר התיירות מליתא, ג'האד הבינוי, צופי האמאם אלמהדי, סיעת הנאמנות להתנגדות.

⁴ עיירה בנפת חצביא, כעשרה ק"מ מדרום לאגם קרעון.

⁵ דמות של קדוש עממי, אשר האמין באל אחד בתקופה שלפני האסלאם.

סניפי חזבאללה בעיירות ובכפרים

◀ **חזבאללה פעיל גם ברמה המקומית של העיירה/כפר.** אין בידינו מידע אודות הכפיפות והמבנה הארגוני של הסניף המקומי (שעבה), אולם סביר להניח שהסניפים המקומיים של חזבאללה פרוסים בעיירות ובכפרים השיעים בהתאם לפריסת שאר התשתית האזרחית של הארגון. סניפים כאלה **מרכזים למעשה את פעילות התשתית האזרחית בכל כפר** (אלג'זירה, 24 באוגוסט 2010; אתר העיירה עין בעאל, 23 באוקטובר 2012; אתר העיירה טורא, 15 במרץ 2016; אתר יא צור, 27 בספטמבר 2017; דף הפייסבוק יא קאנא, 27 באפריל 2018).

◀ כמקרה מבחן לפעילותם של הסניפים, נבחרה פעילות סניף חזבאללה **בעיירה אלורדאניה, שבדרום לבנון**, במהלך חודש אוגוסט 2019. בחודש זה קיים הסניף 13 פעילויות בנושאים הבאים:

- ◆ **האסלאם השיעי** (שש פעילויות), למשל: טקס חג אלע'דיר של ארגוני הנשים וכינוסי עאשורא'.
- ◆ **חינוך** (ארבע פעילויות), למשל: חלוקת מלגות לתלמידים מצטיינים וקורס תגבור לתלמידי תיכון.
- ◆ **"טיול ג'האדי" ו"מפגש ג'האדי"** פעילות אחת מכל סוג, סביב יום השנה למלחמת לבנון השנייה.
- ◆ **"המלחמה הרכה"**: אופן ההתמודדות עם לוחמה פסיכולוגית והקרב על התודעה שמופעלים נגד תומכי חזבאללה, פעילות אחת בנושא הרשתות החברתיות (עמוד הפייסבוק של סניף אלורדאניה, אוגוסט 2019).

פעילות ארגוני הנשים בעיירה אלורדאניה במפגש ג'האדי עם הפצוע מחמד עלוש בחסיניה של העיירה (דף הפייסבוק של סניף אלורדאניה, 8 באוגוסט 2019)

דמויות בולטות של חזבאללה במישור המוניציפלי

◀ ההשקעה הרבה של חזבאללה ברמה המקומית, והפופולריות לה זוכה הארגון, מצאו ביטויים בבחירות המוניציפליות האחרונות שהתקיימו בלבנון. בכתבת ערוץ הטלוויזיה האיראנית אלעאלם, שסיכמה את בחירות 2016, נמסר כי חזבאללה הצליח להשיג תוצאות טובות יותר מאשר בבחירות הקודמות שנערכו ב-2010 (ערוץ אלעאלם, 12 במאי 2016). בכתבת ערוץ אלמיאדין (התומך בחזבאללה), שסיכמה את תוצאות הבחירות, נמסר כי הברית בין חזבאללה לאמל (שתיהן התמודדו ברשימה משותפת) השיגה ניצחון מוחץ ברוב אזורי דרום לבנון (אלמיאדין, 24 במאי 2016). על פי ערוץ אלעאלם זכה חזבאללה בבחירות בכל הערים והכפרים

שבהם השתתף והשיג אחוז הצבעה גבוה: כ-50% במחוז הבקאע, ויותר מ-60% בנפת בעלבכ. כדוגמא להתחזקות חזבאללה הביא הערוץ את אזורי בעלבכ ובריתאל, שבהם זכה חזבאללה בכל המושבים בעיריות (אלעאלם, 12 במאי 2016). ואכן בחינת תוצאות הבחירות בערים שיעיות מרכזיות בדרום לבנון ובבקעת הלבנון הצביעה על כך שראשי הערים שנבחרו מזהים עם חזבאללה. כך למשל:

◆ **ד"ר אחמד כחיל נבחר לראש עיריית נבטיה** (אלנהאר, 23 באפריל 2016).

ד"ר אחמד כחיל, ראש עיריית אלנבטיה (ג'נוביה, 23 במאי 2014).

◆ **מחמד ג'עפר פחץ, נבחר לראש עיריית ג'בשית** (Orient News, 21 ביולי 2016).

◆ **חאג' פואד בלוק נבחר לראש עיריית בעלבכ** (ערוץ היוטיוב של לבנון החדשה, 31 במאי 2019).

חאג' פואד בלוק, ראש עיריית בעלבכ (אלמשרק, 31 ביולי 2019).

◆ **חאג' אחמד ח'ליפה, נבחר לראש עיריית אלע'אזיה** (שליד צידון) (אלנשרה, 12 ביולי 2019).

◆ **המהנדס עפיף בדי** נבחר לראש עיריית בנת ג'ביל.

◀ יוצאת דופן הייתה העיר **צור**, שבה נבחר לראש העיר **המהנדס חסן דבוק**, שאינו מזוהה באופן מובהק עם כוח פוליטי כלשהו, אך נוטה כנראה לאמל.

המקרה של סחמר

◀ **בעיר סחמר** (שבבקאע המערבי) הגיעו חזבאללה ואמל להסכמה על רוטציה בכהונת ראש העירייה, בעקבות התמודדות ברשימה משותפת בבחירות המוניציפליות (ג'נוביה, 18 ביולי 2018). ב-20 ביוני 2019 נערך טקס שבו החליף חידר שהלא, ראש העיר הנכנס מטעם חזבאללה, את מחמד אלח'שן, ראש העיר היוצא מטעם אמל. בטקס, שנערך בלשכת מושל מחוז הבקאע המערבי, הבטיח חידר שהלא, כי "**העבודה תתבצע בהתאם לסיסמה שטבע סיד עבאס אלמוסוי, 'נשרת אתכם עד חצי המלכות'**". הוא הדגיש בדבריו, כי "

כל המשאבים יוקדשו לטובת "עם ההתנגדות" והסביבה המאמצת שלה (קרי, לטובת "חברת ההתנגדות"). נפעל בהתאם לסדרי העדיפויות ולמשאבים הזמינים". באותו טקס דיבר גם חסין כרים, מנהל הפעילות המוניציפלית של חזבאללה בבקאע המערבי, אשר הודה לראש העירייה היוצא מחמד אלח'שן ואיחל הצלחה לראש העירייה הנכנס (אתר AlKalima Online, 20 ביוני 2019).

◀ בסחמר קיימת נוכחות משמעותית של מוסדות התשתית האזרחית של חזבאללה ולפיכך ניתן להניח כי ראש העיר הנכנס חידר שהלא יפעל לטיפוחם ולקידומם, כפי שהבטיח בטקס. המוסדות האזרחיים המרכזיים של חזבאללה בסחמר הינם:

◆ בית החולים הבקאע המערבי של ארגון הבריאות האסלאמי.

◆ שני פוג'ים של צופי האמאם אלמהאדי (בנים ובנות).

◆ שלוחה פעילה של ארגוני הנשים.

◆ שלוחה פעילה של גיוס הספורט (ביוני 2019 התקיים בחסות עיריית סחמר טורניר קטרגל לכבוד יום השנה לנסיגת צה"ל מלבנון).

◀ לאחר כניסת ראש העירייה מטעם חזבאללה לתפקידו ארגנה עיריית סחמר סמינר, בשיתוף קן הפיתוח הכלכלי והחברתי של האיחוד האירופי, תחת הכותרת "אנו נממן את העסק שלכם". מטרת הכנס היתה לתמוך בבעלי עסקים קטנים ובינוניים. את הסמינר הוביל וסים צנובר, המתאם האזורי של הקרן בדרום לבנון (דף הפייסבוק של עיריית סחמר ועמוד הפייסבוק הפעילות המוניציפלית – האזור השני, 24 באוגוסט 2019).

סמינר בנושא מימון עסקים קטנים על ידי האיחוד האירופי שארגנה עיריית סחמר, שבראשה עומד פעיל חזבאללה (עמוד הפייסבוק של עיריית סחמר, 24 באוגוסט 2019).

שיתוף פעולה עם גורמי השלטון המקומי באיראן

◀ אגודת הפעילות המוניציפלית **פועלת בשיתוף פעולה עם גורמי שלטון מקומי באיראן** ומארגנת ביקורים הדדיים של בכירי המערכת המוניציפלית. כך, לדוגמא, באוקטובר 2018 **ביקרו ראשי התאחדויות עיריות ומועצות עיר מדרום לבנון באיראן**. המשלחת ביקרה בקברי קדושים ובקבר האמאם ח'מיני ולאחר מכן ערכה סיור מקצועי בעיריות שונות באיראן, תוך התמקדות בנושאי טיפול בפסולת, ניהול תנועת כלי רכב וניהול אסונות (אתר יא צור, 28 באוקטובר 2018).

◀ ביולי 2019 ביקרה **משלחת מעיריית משהד (איראן) בהתאחדות העיריות של נפת בנת ג'ביל ובעיריית בנת ג'ביל**. פעילי אגודת הפעילות המוניציפלית ליוו את המשלחת בביקורה במרכז החירום וההגנה האזרחית בברעשית, במרכז ההדרכה החקלאית באלטירי ובאתרים שונים (כולל גינת השהידים) בבנת ג'ביל. לא נפקד בסיוור גם מקומה של גינת איראן במארון אלראס (אלמנאר, 9 ביולי 2019).

מימין: משלחת בכירים במערכת המוניציפלית בדרום לבנון מבקרת באיראן. ברקע ניתן להבחין בתמונת האמאם ח'מיני (אתר יא צור, 28 באוקטובר 2018). משמאל: משלחת מעיריית משהד (איראן) מבקרת בדרום לבנון (אלמנאר, 9 ביולי 2019)